

Helsingfors/Mariehamn 25.2.2019

Nr 7/19

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
20.12.2018, nr 254/2018.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av 4 § landskapslagen om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, antagen av lagtinget 20.12.2018.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Bestämmelserna om högkostnadsskyddet ändras.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter samt hälso- och sjukvård på vilka områden lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag, som inte berörs av föreliggande landskapslag, tillkommer landskapet enligt 18 § 1 och 12 punkterna i självstyrelselagen för Åland.

Enligt 27 § 1 mom. i självstyrelselagen hör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag till rikets lagstiftningsbehörighet. Jämlikt grundlagens 19 § 1 mom. har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Grundlagens 19 § 3 mom. förutsätter att det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Grundlagsutskottet har bl.a. i utlåtande över en regeringsproposition med förslag till en lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (GrUU 8/1999 rd) konstaterat att motsvarande bestämmelse i 15a § 3 mom. i den nu upphävda Regeringsformen har den viktiga dimensionen att klientavgifterna inte får vara så höga att de som behöver tjänsterna inte kan utnyttja dem. Utifrån nämnda lagrum

ansåg utskottet att även ett avgiftstak i sak kan motiveras. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning har nämnda grundlagsbestämmelser beaktats i den nu aktuella landskapslagstiftningen.

Jämlikt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen har landskapet behörighet att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen och enligt 44 § 3 mom. i nämnda lag ankommer det på lagtinget att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen. Grundlagens 81 § 2 mom. förutsätter att grunderna för avgifter anges i lag. Dessutom förutsätter självstyrelselagens 21 § 1 mom., att bestämmelser som berör grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag anges i landskapslag.

I landskapslagens 4 § har intagits ändrade bestämmelser om det maximibelopp en person under ett kalenderår behöver betala för vissa hälso- och sjukvårdstjänster (högkostnadsskydd). Eftersom i landskapslagen intagits detaljerade bestämmelser om högkostnadsskyddet, uppfyller landskapslagen enligt Ålandsdelegationens uppfattning de krav som den ovan beskrivna regleringen ställer på lagstiftningen om avgifter. Eftersom grunderna för individens rättigheter och skyldigheter enligt det som sägs ovan ska anges i lag är bestämmelsen i landskapslagens 4 § 1 mom. betänkelig till den del den antyder att landskapsregeringen kan besluta att även de i momentet nämnda avgifterna ändå kan ingå i högkostnadsskyddet. En motsvarande bestämmelse finns i 4 § 4 mom. i den gällande landskapslagen. Då landskapsregeringen endast bemyndigas att fatta beslut som är till fördel för de avgiftsskyldiga föranleder stadgandet inte anmärkningar i behörighetsavseende.

Ikraftträdelsebestämmelsen i landskapslagen bemyndigar landskapsregeringen att med stöd av 20 § 3 mom. i självstyrelselagen bestämma när landskapslagen helt eller delvis ska träda i kraft. Enligt nämnda lagrum kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att en landskapslag helt eller delvis ska träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin vetorätt om ett anslag i landskapets budget förutsätter att en landskapslag stiftas och det finns särskilda skäl för att landskapslagen ska träda i kraft snabbt. Det är således fråga om ett undantagsförfarande från den föreskrivna lagstiftningskontrollen, vilket undantagsförfarande förutsätter särskilda skäl. Med beaktande av det som härom framförs i landskapslagens förarbeten och landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland 2019, konstaterar Ålandsdelegationen att förutsättningarna i självstyrelselagens 20 § 3 mom. formellt uppfylls - även om budgetmotiveringarna härom är knapphändiga - varför bestämmelsen inte föranleder anmärkning från delegationens sida.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagen faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare